

กำลังใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺสฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ทำบาป”

ที่บ้านผมมีการขัดแย้งในครอบครัวเป็นประจำ โดยเฉพาะผมกับแม่ วันก่อนทะเลาะกันรุนแรง แม่เข้ามาดูและจะมาตีผม ผมจึงทำร้ายแม่โดยขาดสติ แม่บาดเจ็บและผิดหวัง ผมเสียใจและสะเทือนใจมาก ผมได้ถือดอกไม้ไปกราบขอขมาแม่และพ่อแล้วแม่ก็ให้อภัย แต่ก็ยังโกรธอยู่ เหตุการณ์นี้ทำให้ครอบครัวผมทุกคนเสียใจ ผมต้องทำอย่างไร ผมทำบาปมาก ทั้งๆ ที่ผมเป็นคนเข้าวัดมาแต่เด็ก ตอนนี้ผม ๓๓ มีครอบครัวแล้ว บ้านผมค้าขาย ทำแต่งงาน ถูกปลุกฝังให้ทำแต่งงาน หาแต่เงิน ผมเครียดและรู้สึกผิดมาก

ตอบ : นี่พูดถึงความรู้สึกไง ความรู้สึก นี่ผลของวิภวภูฏะ ผลของวิภวภูฏะคือการเกิดมา การเกิด เราเกิดในวิภวภูฏะ เราเกิดมาต้องมีพ่อแม่ ไม่มีพ่อแม่เป็นแดนเกิด เราจะไปเกิดเป็นอะไร

โอปปาติกะไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม นั้นโอปปาติกะ เกิดโดยเวรโดยกรรม เกิดในนรกอเวจี เกิดโดยโอปปาติกะ เกิดโดยสัตว์เดรัจฉาน เกิดโดยเป็นมนุษย์ ต้องมีพ่อแม่เป็นแดนเกิด ถ้ามีพ่อแม่เป็นแดนเกิดนี่ผลของวิภวภูฏะ ถ้าผลของวิภวภูฏะ ทุกคนก็ตั้งใจ ตั้งใจทำคุณงามความดี เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก ฉะนั้น คนเกิดเป็นมนุษย์เป็นคนที่มีบุญ มีบุญถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเกิดเป็นมนุษย์ต้องมีมนุษย์สมบัติ

มนุษย์สมบัติคืออะไร คือศีล ๕ ถ้ามีมนุษย์สมบัติได้เกิดเป็นมนุษย์ ถ้าขาดจากศีล ๕ ขาดจากทำบาปทำกรรม มันก็ไปเกิดเป็นโอปปาติกะ ฉะนั้น ผลของวิภวภูฏะ เรา

เกิดมาแล้ว เกิดมาด้วยบุญกุศล เราถึงมีความคิดที่ดีไง ความคิดที่ดีเพราะว่า เขาทำสิ่งใดผิดไปแล้วเขาเสียใจ เขาเสียใจ แล้วไม่เสียใจธรรมดาด้วย เพราะอะไร เพราะผมเป็นคนเข้าวัดมาตั้งแต่เด็ก ผมเข้าวัดมาตั้งแต่เด็ก แล้วทำไมผมยับยั้งความรู้สึกไม่ได้ล่ะ ทำไมเวลาแม่เข้ามาดู ทำไมเรามีอารมณ์ไปอย่างนั้นล่ะ

ผลของวิภวัญจะ หมายความว่า ที่บ้านผมทำการค้ามา ที่บ้านผมทำแต่งงาน ถูกปลุกฝังมาให้ทำแต่งงาน การว่าถูกปลุกฝังมามันอยู่ที่วัฒนธรรม วัฒนธรรมนะ ดูลิ นี้พูดถึงกระแสนสังคมนะ เราไม่ได้คิดว่าเป็นอย่างนั้นทั้งหมด อย่างที่เขาว่าพวกยิวๆ พวกยิวเขาปลุกฝังกันมาว่าอย่างไร ว่าเห็นแก่ตัว แต่เวลาพวกยิวพวกที่มีปัญญา ดูลิ อย่างทางเราทางเอเชีย คนจีนเป็นคนที่ทำมาค้าขาย เราคนไทย คนไทยเป็นพวกขุนนาง พวกเอาความสะดวก นี้พูดถึงว่ามันฝังกันมาในสังคม ฉะนั้นบอกว่า สิ่งที่ว่า ที่บ้านผมทำแต่งงาน ถูกปลุกฝังมาให้ทำแต่งงาน เราเกิดมาในวัฒนธรรมไหนล่ะ

ถ้าวัฒนธรรมอย่างนี้ การทำงาน คนทำงาน คนถ้ามีงานทำ ดูลิ ดูทางยุโรป เขา เขาบอกว่าเขาต้องพยายามหาตำแหน่งงานให้มากที่สุด ผู้ที่ขึ้นมาบริหารต้องไม่ให้คนตกงาน เพราะคนทำงานมันก็มีเงิน คนทำงานก็มีอาหาร คนทำงานก็มีปัจจัย เครื่องอาศัย คนเราจะอาศัยมันก็ต้องมีหน้าที่การงานเป็นธรรมดา ถ้ามีหน้าที่การงานเป็นธรรมดา

ที่บ้านปลุกฝังมาให้ทำแต่งงาน ปลุกฝังมาให้ทำแต่งงาน ถ้าเราว่าปลุกฝังให้ทำงาน ถ้าจิตใจเราเครียด จิตใจเรามีความน้อยเนื้อต่ำใจ เราก็เสียใจไง เราก็เสียใจว่าทำไมเราต้องทำแต่งงาน ทำไมดูข้างบ้านเขายังอยู่กันแบบสุขสบาย อยู่กันโดยที่เขาไม่เคร่งเครียด เขาไม่เคร่งเครียด วัฒนธรรมไง วัฒนธรรม

ฉะนั้น ถ้าวัฒนธรรม พ่อแม่ปลุกฝังมาให้ที่บ้านทำมาค้าขาย พ่อแม่ปลุกฝังมาให้ทำแต่งงาน พ่อแม่ปลุกฝังมาให้เป็นคนรับผิดชอบ ถ้ารับผิดชอบแล้วเราเข้าวัดมาตั้งแต่เด็ก ถ้าเราเข้าวัดตั้งแต่เด็ก จิตใจเรามีศีลมีธรรม มีความกตัญญูมีกตเวทิต์ มันผ่อนคลายได้ไง

ถ้าเราทำงาน เขาว่าคนที่ทำงานด้วยความเป็นสุข ทำงานด้วยความเป็นสุข เขาทำด้วยความไม่ได้เคร่งเครียด นี่ปลุกฝังมาทำแต่งงาน ถ้าปลุกฝัง เราอยู่กับงาน เราอยู่กับงานมันเป็นเรื่องปกติ มันทำงาน อยู่กับงานจนเป็นความสุข ถ้าเป็นความสุขอยู่กับงาน เหนื่อยก็พัก เราเหนื่อยร่างกายเราก็พัก แต่หัวใจสิ หัวใจเวลามันมีอะไร ปลุกฝัง มันพักไม่ได้ ถ้ามันพักไม่ได้มันต้องมีศีลธรรม มีศีลมีธรรมเป็นที่อาศัย

ถ้ามีศีลธรรมเป็นที่อาศัย เพราะว่าเราบอกว่าเราเข้าวัดมาตั้งแต่เด็ก ทำไมผมก็เป็นคนเข้าวัดมาตั้งแต่เด็ก แล้วนี่ขาดสติไป ได้ทำบาป เห็นไหม คิดได้แบบนี้ คนเกิดมา ผลของวิญญูะ เกิดเป็นคน คนคิดใฝ่ดี ๆ แล้วทำไมไม่เป็นแบบนี้ล่ะ มันเป็นแบบนี้ เพราะเราไม่ได้ฝึกไม่ได้ฝนใจ

เวลาเข้าวัดตั้งแต่เด็กเราเข้าไปทำอะไรล่ะ เข้าไปวัด ไปวัดเขาไปวัดหัวใจ ถ้าไปวัด ไปวัดหัวใจใช่ไหม มันจะพัฒนาขึ้น ถ้าเราไปวัด เราออกไปวัด ๆ แล้วได้บุญ ดูประเพณีของเรา ฟังเทศน์เอาบุญ นั่นไปถึง พอพระเทศน์ก็ยกมือพนมกันนะ สัปหงกกันนะ นั่งเอาหัวโขกกันไปโขกกันมา เอาบุญ ๆ ไม่ได้เอาอะไรเลย ไปวัดไปทำไม ไปฟังเทศน์ ฟังเทศน์เอาบุญ

ฟังเทศน์เอาปัญญา ฟังเทศน์ให้สะกิดหัวใจเรา

ดูสิ อนาคตบิณฑกเศรษฐิ ลูกชายก็คัดค้านบิดา คัดค้านพ่อเหมือนกัน พ่อใช้อุบาย อุบายบอกให้ไปวัด นี่ไปวัดตั้งแต่เด็ก ๆ ไปวัดนะ ไปวัดกลับมาแล้วให้สตางค์ ไปวัดกลับมาก็มารับรางวัลทุกวัน แล้วพอไปวัด จิตใจมันซัดดีขึ้น พอจิตใจดีขึ้น อนาคตบิณฑกเศรษฐิก็ตั้งเงื่อนไขขึ้นต่อเนืองไป ไปวัดนะ แล้วฟังพระพุทเจ้าเทศน์ว่าอะไรไปฟังนะ ถ้าจำคำพูดพระพุทเจ้ามาได้คำหนึ่งจะให้รางวัลเป็น ๒ เท่า

อ้าว! ก็ไปวัด ไปวัดก็ฟังพระพุทเจ้าเทศน์ ก็มีความตั้งใจฟัง ตั้งใจฟังก็เปิดหัวใจ ตั้งใจฟังนะ พอฟังกลับมา จำว่าพระพุทเจ้าเทศน์เรื่องอะไร เรื่องอริยสัจ เรื่องอะไร ก็มารายงานพ่อ วันนี้พระพุทเจ้าเทศน์เรื่องนั้น ๆ อ้าว! ให้ ๒ เท่า โอ้ย! ดีใจได้รางวัล

ที่นี้ฟังไปๆ มันสะเทือนใจ พอสะเทือนใจ มันไปเปิดตาของใจ บรรลุธรรม พอ บรรลุธรรมขึ้นไป กลับบ้านนะ พ่อรอให้สตางค์ รอให้สตางค์นะ เอ๊ะ! วันนี้นันไม่เอา สตางค์ ให้คนไปตามมา อยู่ในพระไตรปิฎก พอตามมา โอ้ย! อายมาก กลับมากราบ พ่อใหญ่เลย รำพันออกมา รำพันออกมาเลย อู๋! พ่อเลี้ยงมาตีนเท่าฝ่าหอยก็ไม่ต้อง บุญคุณพ่อแม่ พ่อแม่ทำอะไรก็มีแต่ความขัดแย้ง พ่อแม่ทำอะไรก็ไม่เห็นด้วยกับพ่อแม่ พ่อแม่ก็จ้างให้ไปวัด นี่เขาไปวัดตั้งแต่เด็ก จ้างให้ไปวัด พ่อจ้างให้ไปวัด ไปวัด กลับมาก็ยังไปเอาสตางค์ ไปวัดมาเอาสตางค์ไป

พ่อฉลาดเพราะพ่อเป็นพระโสดาบัน พ่อฉลาด พ่อบอกว่าจะให้มากขึ้นอีกถ้า ฟังพระพุทธรูปเจ้าพูดว่าอะไร

คำว่า “พูดว่าอะไร” เพราะพระพุทธรูปเจ้าพูดถึงเรื่องกิเลส เรื่องธรรม เรื่องกิเลสคือ เรื่องที่ฝังใจ พ่อพระพุทธรูปเจ้าเทศน์ จำคำพูด จำคำพูด มันจำ มันยังไม่จริง พ่อมันจำมัน ก็เปิดหัวใจๆ พ่อมันแทงหัวใจเท่านั้นนะ ไม่เอาสตางค์แล้วนะ ไม่เอาสตางค์แล้วยัง อายพ่อ อายเพราะอะไร อายเพราะรู้ว่าตัวเองผิด แต่ถ้าตัวเองยังไม่รู้ว่าตัวเองผิดนะ ไม่อาย จะเอาสตางค์ จะเอาเยอะๆ จะเอา ๒ เท่า พ่อให้น้อยไปจะเอา ๓ เท่า

แต่พ่อดวงตาเห็นธรรม อายนะ อาย เห็นคุณว่าพ่อเลี้ยงมาตีนเท่าฝ่าหอย รำพันเลยนะ พ่อเลี้ยงมาตีนเท่าฝ่าหอย พ่อรักษานานนี้ก็ยังไม่รู้จักว่าพ่อรัก แล้วเวลา ยังมาโทษอีก เวลาไปวัดก็ไปเอาสตางค์ๆ

จนพ่อว่า ถ้าไปวัดเอาสตางค์แสดงว่าซัดขึ้นแล้ว เพราะยอมไปวัดแล้ว ไป วัดแล้วมาเอาสตางค์ แต่พอไปวัดแล้วพ่อฟังคำเทศน์ เพราะพระพุทธรูปเจ้าเทศน์เรื่อง กิเลส เรื่องการชำระล้างกิเลส เรื่องความสุข เรื่องความดีงาม พ่อเทศน์มันถึงใจ มัน เปลี่ยนโปรแกรม พ่อเปลี่ยนโปรแกรมนะ คนมันเปลี่ยนความคิด พ่อเปลี่ยนความคิด ขึ้นมา อายพ่อมาก อายพ่อมาก

นี่ก็เหมือนกัน เราขาดกำลังใจ เราขาดการฝึกฝน เราไม่ต้องเสียใจ สิ่งที่ทำ ไปแล้วเป็นอดีต สิ่งที่ทำไปแล้วเป็นอดีต สิ่งที่ว่ามันเป็นบาป อย่างนี้เราชมนะ เราชม

ว่าโยมเป็นสุภาพบุรุษ เป็นสุภาพบุรุษเพราะว่า หนึ่ง ทำบาปแล้วยอมรับว่ามันเป็นบาป รู้ตัว คนรู้ตัวนี้หายาก

ถ้าคนที่ไม่รู้ตัวนะ โยมไปเป็นคนอื่นนะ เขาจะไปรำพันกับเพื่อนเขา “พ่อแม่ไม่รัก พ่อแม่ไม่รัก” แล้วก็ไปสุมหัวกับเพื่อนเขา แล้วเพื่อนเขาก็ชักนำกันไป ชักนำไปทางที่ถูกที่ผิด ก็ชักนำกันไป ถ้าชักนำกันไปอย่างนั้นมันจะไปไกลเลย แต่ที่เรายังรู้ว่าเราทำบาป

ไม่มีใครรักเราเท่าพ่อแม่หรอก พ่อแม่อย่างไรก็รักเรา นี่พ่อแม่เข้ามาดู จะมาตี ผมจึงทำร้ายแม่ไปด้วยความขาดสติ แม่บาดเจ็บและผิดหวัง

นี่เราคิดได้ เราคิดได้แล้วเราก็เสียใจ เราก็สะท้อนใจ เราคิดได้ เราเสียใจ เราสะท้อนใจ แล้วเราไปขอขมาพ่อแม่ พ่อแม่ก็ให้อภัย แต่ยังไม่โกรธอยู่ โกรธแน่นอน ก็เกิดมันมา หวังดีกับมันทุกอย่าง สอนมันทุกอย่าง ทุกอย่างทำมาก็จะให้มันนั้นแหละ แล้วมันยังมาทำร้ายอีก

ฉะนั้น ทำร้ายเพราะว่ามันเครียด ทำงาน อันนี้เห็นใจนะ เห็นใจเพราะอะไร เพราะว่าจิตใจของเรา เรายังคิดไป เราคิดของเราโดยวัย โดยวัยมีความขัดแย้ง แล้วอีกอย่างหนึ่งคนใกล้ชิด คนใกล้ชิดพ่อแม่ นะ ลูกของเราๆ ก็พูดโดยไม่ได้ยังคิด ความจริงแม่พูดกับคนอื่นก็ไม่พูดเหมือนเราหรอก ถ้าแม่เขาไปพูดกับคนอื่น โดยมารยาท เขาก็ต้องยับยั้งของเขาด้วยมารยาทของเขา แต่คิดว่าลูกไป ลูกของเราที่พูดอย่างไรก็ได้ พ่อพูดอย่างไรก็ได้ ใจลูกก็บิดไปๆ มันก็เจ็บช้ำน้ำใจ ถ้าเจ็บช้ำน้ำใจ แล้วอย่างว่าเราก็เป็นคนไปวัด เราก็ต้องเข้าใจ ถ้าเราเข้าใจอย่างนี้นะ เข้าใจ หมายความว่า เราปล่อยวางได้ สิ่งนั้นเราปล่อยวางได้ เรามองในความมั่งคั่งปรรณชาติของพ่อของแม่ แล้วถ้าท่านพูดสิ่งใดก็เป็นความเคยชินของท่าน เป็นความเคยชินของท่าน

หลวงตาท่านพูดซึ่งมาก หลวงตาท่านบอกว่า พ่อแม่ของเราเนะ แม่แต่ท่านจะผิดก็อย่าไปเถียง หลวงตาท่านสอนอย่างนี้ พ่อแม่ของเราแม่แต่ท่านจะผิด แม่แต่ท่านจะผิด ไม่ใช่ถูกนะ แม่แต่ท่านจะผิดก็อย่าไปเถียง เพราะถ้าไปเถียงแล้ว สังคมเขามองมาแล้วระหว่างลูกกับพ่อแม่ ลูกเถียงพ่อแม่มันมีแต่เสียหายทั้งนั้นนะ ถึงท่านจะผิด เรา

ก็อย่าไปเถียง แต่ถ้าเมื่อไหร่ท่านอารมณ์ดีแล้ว ท่านอารมณ์ดีแล้ว ท่านเป็นปกติแล้ว ค่อยคุยกันด้วยเหตุด้วยผล อย่าไปโต้อย่าไปเถียง เพราะเถียงเท่าไรเราขาดทุน เพราะเขามองมาระหว่างลูกเถียงพ่อแม่ๆ เขาไม่มองว่าพ่อแม่ถูกหรือผิดหรอก เขาว่าลูกเถียงพ่อแม่

แต่เราอดกลั้นไว้ ขันติธรรมอดกลั้นไว้ ถึงเวลาแล้วเราค่อยอธิบายกัน อธิบายกัน คุยกันด้วยเหตุด้วยผล เราคุยได้ ไม่ใช่ว่าผิดแล้วจะปล่อยให้ผิด พ่อแม่ผิดแล้วจะปล่อยพ่อแม่ไปเลย ไม่ใช่หรอก แต่ขณะที่มีการโต้แย้งกัน ทิฎฐิเกิดระหว่างพ่อแม่กับลูก เจ้าของสิทธิ์ เจ้าของสิทธิ์คือพ่อแม่เลี้ยงมาตั้งแต่ตื่นเท่าฝาหอย เราไม่มีสิทธิ์อะไรเลย เราไม่มีสิทธิ์หรอก เราเถียงอย่างไรก็เถียงไม่ขึ้นหรอก เจ้าของสิทธิ์เขาให้เกิด ให้ชีวิตมา เขาให้ชีวิตมา เขาเลี้ยงดูมา เขาเหมือนเจ้าของสิทธิ์ แล้วเจ้าของสิทธิ์เขาจะทำอะไร ถ้าเขามีความเห็นผิด มันก็เจ้าของสิทธิ์นั้นใช้สิทธิผิด ที่นี้ถ้าเราเป็นลูก เราพยายามแก้ไขๆ

อันนี้พูดถึงเราพอใจใจ เราพอใจที่เขาคิดได้ ตรงนี้สำคัญมากนะ “ผมต้องทำอย่างไร เพราะผมทำบาปมาก ทั้งๆ ที่ผมก็เป็นคนเข้าวัดแต่เด็ก ตอนนั้นผม ๓๓ มีครอบครัวแล้ว”

ถ้าคิดได้ ถ้าคิดได้นะ พอคิดได้ พอเข้าไป เข้าไปถึงในวงจรรนั้น เรารักษาสติของเรา เราแก้ไขของเรา ฉะนั้น ขอขมาลาโทษแล้ว เราขอขมาลาโทษแล้ว เราทำคุณงามความดีของเรา เรากลับมาที่ตัวเรา ถ้าเราทำของเราได้ ในเมื่อเราต้องทำงาน ในเมื่อการทำงานมันมีการแข่งขันในเรื่องงาน มันเรื่องธรรมดานะ ฉะนั้น ในการปลุกฝังมาให้หาแต่เงิน ปลุกฝังมาให้หาแต่เงิน เราก็หา เราหามา เพราะมันเป็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมของคนทำมาค้าขาย เขาเรียกว่าคนค้าขายเป็น คนที่เป็นพ่อแม่ที่ดีเขาฝึกหัดลูกเขาค้าขายตั้งแต่เด็ก ๆ

เด็ก ๆ ไปโรงเรียนก็ซื้อของไปขาย เขาฝึกหัดลูกเขามา เตียวนี้โรงเรียนทุกโรงเรียนนะ เขาจะตั้งให้เด็กทำโครงการ หัดให้เด็กค้าขายเป็น หัดให้เด็กรู้จัก ตอนนีเขฝึกหัดกันอยู่ โลกเขาก็ต้องการอย่างนั้น พ่อแม่ก็ต้องการอย่างนั้นเหมือนกัน

ฉะนั้น ถูกลูกปลุกฝังมาให้หาแต่เงิน เราก็กหา แต่เราหาแล้ว หาเงินส่วนหาเงิน แล้ววางไว้ แต่เราก็มืดศีลธรรมไว้ให้หัวใจของเราได้พักผ่อน ถ้าเราได้พักผ่อน มันมีที่พึ่งไง เวลาทำงานก็ทำงาน มันเป็นวัฒนธรรม แล้วผมเครียด แล้วรู้สึกผิด

ถ้าเครียด เวลาทำงานก็ทำงาน เวลาว่างจากงานแล้วเรามาพุทธของเรา มาพิจารณาของเรา พิจารณาของเราแล้วเปลี่ยนให้จิตใจเราพักตรงนี้ เวลาไปทำงานต้องทันโลก เราจะบอกว่าถ้าไม่ทันโลกมันก็สู้โลกไม่ได้ ถ้าไม่ทันโลก เราจะอยู่กับสังคมได้อย่างไร ถ้าเรอยู่กับสังคม เราต้องทันกัน เราต้องทันกัน เราต้องมีที่มาที่ไป เรามีเหตุมีผลของเรา แต่เวลาเราพักผ่อนพักเป็น ธรรมชาติเราสอนตรงนี้

ดูพระสิ หลวงตาท่านบอกนะ “ทุกคนว่าทำงานหนักๆ ยังไม่ได้ภาวนา อย่าเพิ่งมาคุย” หลวงตาพูดอย่างนี้จริงๆ เพราะเวลานั่งภาวนาเอาชีวิตเข้าแลก นั่งตลอดรุ่ง

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเราก็กพัก ทำงานนะ เวลาป่วยก็ลาป่วย เวลาคนทำงานก็ยังลาได้ แต่เวลาต่อสู้กับการภาวนา เวลามันถึงที่สุด เวลาจะเอาจริงอยู่ฟากตายๆ มันเอาตายเข้าแลกเลย ถ้าเอาตายเข้าแลก มันทำจริงทำจ้งขนาดนั้น

ฉะนั้น เวลาทำจริงทำจ้งก็จะไม่อีกแหละ ว่า “พระไม่ทำอะไรเลย เข้าก็บิณฑบาตฉัน มีแต่สอนคนอื่น ไม่เห็นสอนตัวเองเลย” เนอะ ไม่เห็นพระเดินจงกรม นั่งสมาธิทั้งวันๆ งานที่ยากที่สุด ที่บอกว่าผมเครียดมาก ผมเครียด

งานที่ยากที่สุดคือเอาใจของตนเองไว้ในอำนาจของตน งานที่ยากที่สุด เอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา แล้วถ้ามันเอาไว้ได้แล้วนะ ที่ผมเครียดจะหายทันทีเลย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราโดนปลุกฝังมาให้หาแต่เงิน เราก็กหาแต่เงิน แต่ถ้าถึงเวลาแล้วเราหาที่พึ่งของเรา เราเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา พุทธๆ ไป แต่นี้พุทธะไม่ได้สิ ก็หาแต่เงิน ก็ห้วงแต่เงินไป ห้วงแต่งงาน อ้าว! งานก็ทำมาแล้ว วางไว้ เราพุทธ

โธของเราก่อน เราพักของเราก่อน ถ้ามันทำได้ ถ้ามันทำได้เพราะอะไร เพราะผมเข้า
วัดมาตั้งแต่เด็ก ถ้าผมเข้าวัดตั้งแต่เด็ก มันได้เทียบเคียง ได้เทียบเคียงว่าอะไรควร
อะไรไม่ควร อะไรควรไม่ควรแล้วเราทำตรงนี้ไป ใส่อะไรที่เครียดต้องธรรมโอสธเท่านั้น

เงินทองเขาเอาไว้อะไรจ่าย เอาไว้เพื่อปัจจัยเครื่องอาศัย เงินทอง
ซื้อทุกอย่างไม่ได้ ซื้อบางอย่างได้ แต่ซื้อไม่ได้ทุกอย่าง แต่ธรรมสิ ศิล
สมาธิ ปัญญา มันมีค่ากว่า ถ้ามีค่ากว่า มันวัดเป็นเงินเป็นทองไม่ได้
ด้วย อริยมูมิวัดเป็นเงินเป็นทองไม่ได้เลย แต่โลกเขาวัดกันด้วยเงิน
ด้วยทอง ฉะนั้น เราวางตรงนี้ได้ ถ้าเราวางตรงนี้ได้แล้วมันจะหาย
เครียดไป

งานก็คืองาน เราเกิดมาเราเป็นคนต้องมีอาชีพเป็นธรรมดา ถ้ามีอาชีพเป็น
ธรรมดา เราทำแล้วเราก็ทำงานของเรา ฉะนั้น ถ้าสิ่งที่ในครอบครัว ถ้ามันมีความ
ขัดแย้ง ค่อยๆ ค่อยๆ มันเป็นเรื่องผลของวิญญูจะ จะให้คนมีความคิดเหมือนกันไม่มี เขา
เรียกประชาธิปไตย ความเห็นต่างไป ฟังความเห็นต่างของเขา แล้วคุยกันด้วยเหตุด้วย
ผล แล้วเราทำงานของเราไป ถ้ามันมีสิ่งที่เราทำมาดี มันจะเป็นดีไป แต่ถ้ามันมีสิ่งใดที่
ขัดแย้ง ถึงที่สุดแล้วมันก็ยกให้กรรม

เวลาเกิดมาโดยกรรมนี่นะ เกิดในประเทศอันสมควร แล้วเกิดมา เวลาเกิดมาอยู่
กับคนพาล เวลาเกิดมานะ สิ่งทีทุกข์ที่สุดคืออยู่กับคนพาล คนพาลไม่มีเหตุผล คุยกับ
บัณฑิตนี่คุยกันรู้เรื่อง คุยกับคนพาลนี่ทุกข์น่าดูเลย ถ้ามันเป็นอย่างนั้น ถ้าพูดถึงมันมี
ความขัดแย้ง ความทุกข์ที่สุดของบัณฑิตคือทุกข์เพราะอยู่ใกล้คนพาล ทุกข์มาก คน
พาลทำให้เราทุกข์มาก เพราะมันไม่มีเหตุผล แต่ถ้ามันเป็นบัณฑิตด้วยกันคุยกัน นี่
พูดถึงจะยกให้กรรมนะ แต่ที่นี่มันเป็นผลของวิญญู เราเกิดมาเป็นครอบครัวต้องสมาน
ไว้ ยิ่งอายุเรา ๓๐-๔๐ แล้ว ต่อไปเราจะเป็นหัวหน้าครอบครัว พ่อแม่ก็หวังจะมอบให้
ทุกๆ อย่าง พ่อแม่ก็ฝากไว้กับเราทั้งนั้น

ฉะนั้น ถ้าผลของวิญญูะ มันเป็นเวรเป็นกรรม เราก็พยายามหาเหตุผลคุยให้ได้ อันนี้มันเป็นเวรเป็นกรรมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อดีตเป็นอดีต ปัจจุบันเป็นปัจจุบัน อนาคตเป็นอนาคต รักษาสิ่งที่ดีงามของเราให้สมกับเป็นเราชาวพุทธ

ถาม : เรื่อง “สงสัยในการภาวนา”

กราบนมัสการหลวงพ่อก่อน ผมมีข้อสงสัยในการภาวนาดังนี้ครับ คือว่าเมื่อผมพิจารณาเวทนา ถ้าในคราวใดที่ผมสามารถพิจารณาจนจบ จะมีผลตามมา ๒ อย่าง คือ

๑. จิตมีอาการหดตัวเข้าจนกระทั่งหยุดนิ่งแล้วรู้อยู่ อาการดังกล่าวเป็นปัญญาอบรมสมาธิใช่ไหมครับ

๒. จิตมีอาการคลายตัวเหมือนกับเราเปิดน้ำในถังออกอย่างรวดเร็ว และอาการเวทณาก็สลายไป และจิตมีอาการเบา โล่ง สบายมาแทนที่ อาการดังกล่าวใช่อาการที่เรียกว่าปล่อยวางชั่วคราวหรือเปล่าครับ

ตอบ : ฉะนั้น คำถาม ถ้ามันภาวนามาแล้ว ถ้ามันมีประสบการณ์ การถามอย่างนี้มันจะมา

คำถามจากการอ่านหนังสือมาถามอย่างหนึ่ง คำถามอย่างการปฏิบัติมาแล้ว มันมีผลกระทบต่างๆ แล้วถามมาหนึ่ง ฉะนั้น เวลาถามมา ถ้ามีอย่างนี้บ๊อบแสดงว่าจิตมันมีการกระทำ ถ้าจิตมีการกระทำ เห็นไหม ข้อ ๑. อาการที่หดตัวเข้ามา เขาบอกว่าเขาภาวนาไป ภาวนาพิจารณาจนจบ มันจะมีผล พิจารณาเวทนาจนจบมันจะมีผลอย่างนี้นะ จนจบ

คำว่า “จนจบ” มันมี ๒ ประเด็น เขาบอกว่ามันมีอาการ ๒ อย่าง ข้อ ๑. ข้อ ๒. แต่การภาวนามันก็มี ๒ อย่างเหมือนกัน ๒ อย่าง หมายความว่า อย่างหนึ่งคือที่เราพิจารณาเวทนา ถ้าพิจารณาเวทนาตั้งแต่เริ่มต้น มันปล่อยเวทนาเข้ามามันก็เป็นสมณะ

แต่พอจิตมันมีกำลัง จิตเป็นสมาธิแล้ว ถ้ามันจับเวทนาโดยข้อเท็จจริงเป็นสติ
 ปฏิจฐาน ๔ สติปฏิจฐาน ๔ คือจิตมันมีสมาธิแล้ว จิตมันจับเวทนาได้ มันพิจารณาเวทนา
 ไป ถ้ามันปล่อยมามันจะเป็นวิปัสสนา เขาว่ามันเป็น ๒ อย่าง ๒ อย่างคือสมณะกับ
 วิปัสสนา ฉะนั้น ถ้ามันไม่มีสมณะมันก็ไม่วิปัสสนา

ฉะนั้น ถ้ามันเป็น ๒ อย่าง ๒ อย่างหมายถึงข้อเท็จจริงมันเป็นอย่างนี้จริงๆ
 ถ้าข้อเท็จจริงเป็นอย่างนี้จริงๆ แต่จิตของเรามันเป็นอย่างนี้หรือเปล่าละ ถ้าจิตของเรา
 ไม่เป็นอย่างนี้ เราก็ต้องทำความสงบของใจเข้ามาโดยเนื้อหาสาระ โดยข้อเท็จจริงเลย
 ถ้าจิตมันไม่สงบเข้ามา จิตมันไม่จริง มันจะเห็นสติปฏิจฐาน ๔ โดยความจอมปลอม
 จอมปลอมเพราะกิเลสมันสร้างภาพ จอมปลอมเพราะกิเลสเป็นสมุทัย สมุทัยมันผสม
 มาในการกระทำของเรา คือมันมีกิเลส มันไม่เป็นสัมมาทิฐิ มันไม่เป็นความถูกต้องดี
 งาม

ฉะนั้น ไม่เป็นความถูกต้องดีงาม ถ้าจิตมันสงบ ถ้าไม่ถูกต้องดีงาม ทำความ
 สงบของใจได้อย่างไร ทำความสงบของใจเพราะมันเป็นพื้นฐานใจ พื้นฐานถ้าจิตมัน
 เป็นปุถุชน จิตมันเป็นปุถุชน มันเป็นคนหนา มันก็ต้องพิจารณาของมันให้มันสมควร
 จิตมันสมควรแก่การงาน

จิตสมควรแก่การงานคือว่าจิตมันสงบ พอจิตมันสงบควรแก่การงานแล้วองค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเทศน์อริยสัจ อริยสัจคือความจริงใจ ทุกข์ ทุกข์มันเป็น
 ความจริงของมัน ทุกข์มันก็เป็นความทุกข์ แต่มันมีปัญหาขึ้นมาเพราะมันเป็นสมุทัย มี
 ปัญหาขึ้นมาเพราะมันเป็นสมุทัยเพราะอะไร เพราะเป็นตัณหา ถ้าทุกข์มันเป็นทุกข์

ที่นี้ทุกข์เป็นทุกข์ เราไปปฏิเสธทุกข์กัน เราไปพยายามจะผลักไสทุกข์กัน
 ทุกข์มันเป็นความจริงของมันโดยธรรมชาติของมัน ทุกข์มันเป็นทุกข์อยู่อย่างนั้นนะ
 แต่เพราะเราไปอยู่ที่ตัณหา ไปอยู่ที่สมุทัย ต้องการให้ทุกข์หาย ต้องการปฏิเสธมัน
 ต้องการอยากได้ผล ปฏิบัติก็อยากได้ผลๆ มันก็เลยเป็นคนหนาๆ ใจ

แต่ถ้ามันเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง จิตมันพิจารณาไปแล้วมันเป็น ๒
 อย่าง ๒ อย่างคือสมณะ ถ้ามันเป็นสมณะแล้ว สมณะถ้าจิตมันสงบมากขึ้นๆ มันออกไป

มันก็จะเป็นวิปัสสนา ถ้าวิปัสสนา ถ้ามันเห็นจริงนะ ถ้าไม่เห็นจริง เป็นสมณะ คนที่ติดสมณะคือคิดว่าสมณะนี่คือผลเป้าหมายของการปฏิบัติ มันก็ติดอยู่แค่นั้นนะ มันติดสมาธิของมัน ถ้าไม่ติดสมาธิของมัน พิจารณาไป

จะนั้น มันมีโลกกับธรรมๆ ศึกษาโดยโลก โลกียปัญญา ศึกษาโดยโลกไม่ศึกษาโดยปริยัตินี้โลกียปัญญา ฟังธรรมๆ ก็เป็นโลก โลกเพราะอะไร โลกเพราะเราใช้อายตนะ เราใช้สามัญสำนึกของเราฟังธรรม

แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วนะ พอจิตมันสงบ สงบมันก็มีหัตถ์จรรยแล้วละ พอหัตถ์จรรย มีใครเขี่ย หลวงตาท่านบอกว่าเวลาหลวงปู่มันท่านเทศน์ๆ ท่านเปรียบจิตของเรามันเหมือนนิ้ว เหมือนนิ้วมันอยู่ในคอก พออยู่ในคอก คอกวัว วัวเต็มหมดเลย มันอยู่ในคอก มันออกไม่ได้ ถ้าใครเปิดปากคอก วัวตัวนั้นออกก่อน ใครอยู่ปากคอกใช้ไหม ใครเปิดคอกวัว วัวก็ต้องหลุดจากคอกเป็นธรรมดา

จิตของเรามันปลุกชนคนหนา มันโดนคอก โดนโลกียปัญญา โดยสามัญสำนึกมันกันไว้หมด ทีนี้พอทำความสงบของใจๆ ทำความสงบของใจ แล้วเวลาฟังเทศน์ๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาแสดงธรรม จะเปิดปากคอก เปิดปากคอกให้วัวออก ถ้าเราใช้จิตของเรา ถ้าจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ มันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตเห็นธรรมตามความเป็นจริง สติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าเป็นจริง เวลามันวิปัสสนาไป วิปัสสนาเป็นความจริง ผลมันเป็นแบบนั้น บอกว่าเป็น ๒ อย่าง

ทีนี้พอเป็น ๒ อย่าง เอาตรงนี้เป็นประเด็นก่อน เป็นประเด็นเพราะเวลาเข้ามา เพราะเข้ามาตอบปัญหาใจ “๑. จิตที่มีอาการหดตัวเข้ามาจนกระทั่งหยุดนิ่งแล้ว รู้อยู่ อาการดังกล่าวเป็นปัญญาอบรมสมาธิใช่ไหมครับ”

นี่พูดถึงถ้าโดยการปฏิบัติเขาจะพันรงเลย ใช่ เป็นปัญญาอบรมสมาธิ แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วก็ทำอย่างนี้เหมือนกัน

เวลาตอบปัญหาจะบอกว่าหลวงพ่อบอกปัญหา เดียวก็รับ เดียวปฏิเสธ เดียวปฏิเสธ เดียวก็รับ เดียวก็รับ เดียวปฏิเสธ

เพราะการปฏิบัติมันเป็นแบบนี้ มันเป็นแบบนี้ เพราะถ้าจิตมันสงบแล้ว ทำให้สงบของใจนี้รับ รับว่าใจมันสงบเข้ามา แล้วใจสงบเข้ามา เวลาต่อไปปฏิเสช ปฏิเสช เพราะอะไร ปฏิเสชเพราะมันไม่ยกขึ้นสู่วิปัสสนา แล้วไม่ยกขึ้นสู่วิปัสสนา แล้วถ้าไม่ยกขึ้นสู่วิปัสสนามันจะก้าวเดินไปอย่างไร แต่ถ้าพอจะยกขึ้นวิปัสสนามันก็ต้องมีสมถะ มันก็ต้องมีสมาธิขึ้นมาก่อน ถ้ามีสมาธิเข้ามามาก่อน

ที่นี้อากการแบบนี้ จิตของคนมันอยู่ที่วุฒิกาวะ อยู่ที่จิตของคน จิตของคนไม่เคยสงบเลย จิตของคนไม่มีหลักฐานเลย มันก็ต้องทำความสงบของใจ ต้องปัญญาอบรมสมาธิ นั่นนะถูก นี่ถูก แต่เวลาบอกถ้าถูกแล้ว ถูกแล้วก็คือว่ามันต้องต่อเนื่องไป ถูกแล้วมันถึงที่สุดไป ผิด นี่ปฏิเสชแล้ว ปฏิเสชเพราะอะไร ปฏิเสชเพราะมันไม่ยกขึ้นวิปัสสนา

ถ้าวิปัสสนา วิปัสสนาบี้ ถ้าวิปัสสนาไปมันก็เป็น ๒ เต็ยวรับ เต็ยวปฏิเสช เต็ยวปฏิเสช เต็ยวรับ ถ้ารับ รับว่ามันถูกในขณะนั้น มันถูกในขณะนั้นแล้วต่อเนื่องไป เพราะถูกในขณะนั้น บางคน คนที่เห็นแก่ตัว คนที่พยายามจะเอาแต่ความดี จะไปถามหลวงตาว่าอย่างนี้ถูกไหม แล้วก็อ้างว่าหลวงตาบอกว่าถูก แล้วก็บอกว่าถูก ถูกไปนั่นนะ ถูกอะไรล่ะ ถูกในขั้นของสมถะ

รับแล้วปฏิเสชไป เวลาปรับใช้ใหม่ ใช้ รับว่าถูก แล้วถ้าต่อไปล่ะ พอถูกแล้วมันก็ไม่ทำอะไรต่อแล้ว ถูกแล้วมันก็ลอยนวลเลย พอลอยนวล พอมันเสื่อมไป ก็เลสมันก็กลับมาอีก อ้าว! ถ้าถูกแล้วทำไมมันไม่ก้าวหน้าล่ะ ถ้าถูกแล้วทำไมมันไม่ไปต่อล่ะ เห็นไหม รับแล้วปฏิเสช เพราะมันเป็นสมถะ มันยังไม่วิปัสสนา ถ้าวิปัสสนามันไป

จะนั้น เวลากิเลสมันหลอกใจ คนภาวนาส่วนใหญ่อคิดอย่างนี้ เวลาไปหาหลวงตา เขาบอกเขาถามหลวงตามาทังนั้นนะ

ไปอย่างไร

ก็ไปนั่งที่ศาลา แล้วอธิษฐานจิตถาม แล้วท่านก็ตอบมาตรงเป็ยะเลย

อย่างนี้คือว่าไม่เป็นสุภาพบุรุษ คือไม่เปิด ไม่คุยกันตามข้อเท็จจริง ไปคุยแบบจินตนาการ ไปคุยแบบสร้างภาพ ไปนึกเอาเอง

ไปที่ศาลาบอกว่าทำอะไรนะ

ก็ไปหาหลวงตาที่ศาลา เวลาหลวงตาท่านเทศน์ก็นึกในใจ

ถ้านึกในใจมันก็ตอบในใจอยู่แล้ว ในใจก็นึกขึ้นมาเองใช่ไหม แล้วก็ตอบเสร็จ
เลย แล้วก็กลับมาว่าถามหลวงตามาแล้ว หลวงตาว่าถูก

เป็นอย่างนี้ร้อยทั้งร้อย เพราะเวลาคุณธรรมะกันเขาไม่เป็นอย่างนั้นหรอก
ฉะนั้น ถ้าเป็นอย่างนี้ร้อยทั้งร้อย เวลาที่บอกว่าหลวงตาบอกว่าถูกก็อ้างว่าถูกๆ หลวง
ตาว่าถูก ถูกในขณะที่นั้น ถูกโดยที่ว่าคนที่ภาวนาไม่เป็น ถ้าใครไปฝึกหัดภาวนา ใครได้
สมาธิ คนนั้นก็ภาวนาถูกไหม ถูก ใช่ แล้วทำอะไรต่อล่ะ ทำอย่างไรต่อไป ทำ
อย่างไรต่อไปมันก็ต้องพัฒนาขึ้นไป ถ้าพัฒนาขึ้นไปจะเป็นวิปัสสนาถ้าทำได้นะ

ฉะนั้น กลับมาข้อที่ ๑. จิตที่มันหัดตัวเข้ามาจนกระทั่งหยุดนิ่งแล้วรู้ที่อยู่
อาการดังกล่าวเป็นปัญญาอบรมสมาธิใช่หรือไม่

ใช่ ถ้าใช่แล้ว พอใช่แล้ว แล้วทำอะไรต่อไปล่ะ เวลาต่อไป จิตมันหัดตัวเข้า
มา หัดตัวเพราะอะไร หัดตัวเพราะพิจารณาเวทนา เวทนามันก็พิจารณาแล้ว โดยที่ว่า
โดยปฏิบัติแบบโลกๆ ปฏิบัติพอเป็นพิธี เขาก็บอกว่าพิจารณากาย พิจารณาเวทนา
พิจารณาจิต พิจารณาธรรม

นี่คำถาม ผมพิจารณาเวทนาจนมันหัดตัวเข้ามา ผมพิจารณาเวทนามันปล่อย
แล้ว นี่เป็นอะไร

ถ้าไปปฏิบัติโดยพิธีก็บอกว่าอันนี้ก็สติปัฏฐาน ๔ ใจ ก็พิจารณาเวทนาแล้วใจ
สติปัฏฐาน ๔ ใจ

แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ พิจารณาเวทนาโดยสามัญสำนึก สามัญสำนึก
ทุกคนมีเวทนา ทุกคนมีความรู้สึก ความรู้สึกคือเวทนา ความรู้สึกดีชั่วคือเวทนา ผิด
ถูกนี่เวทนา แล้วถ้ามันปล่อยเวทนาเข้ามา มันปล่อย มันปล่อยเข้ามา ปล่อยมันก็
สมณะ เพราะมันโดยสามัญสำนึก

แต่ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้ว ถ้ามันสงบเข้าไปจับเวทนา ถ้าจับเวทนานะ
ที่นี้เวทนามันจะไม่เจ็บปวดจนเกินไปแล้ว จับเวทนามาสูกับเวทนาได้ มันมีจิตจับ
เวทนา

แต่ถ้าเริ่มตันขึ้นมา จิตเราอยู่ไหนเราไม่รู้ มันเป็นสามัญสำนึก มันเป็น
ความรู้สึกของมนุษย์ มนุษย์รู้สึกได้หนึ่งเดียว ก็รู้สึกเวทนา แล้วจิตมันอยู่ไหนไม่รู้ แต่
มันพิจารณาเวทนาๆ คือมันปล่อยเข้ามา มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ พอปัญญาอบรม
สมาธิ นี่เป็นตัวของมัน เป็นสัมมาสมาธิ แล้วสัมมาสมาธิมันเห็นของมัน อันนั้นถึงเป็น
วิปัสสนา

จะนั้น อันที่หนึ่งบอกว่าถูกใหม่ ถูก ที่เราพูดนี้เพราะบอกว่า ถ้าบอกว่า เป็น
ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วว่าเป็นสมาธิ นี่รับแล้ว แล้วเดี๋ยวจะปฏิเสธ ปฏิเสธว่า แล้วถ้า
มันรับคือมันพิจารณาเวทนามาแล้ว มันปล่อยเวทนามาแล้ว พิจารณาเวทนาจนจบ
แล้ว แล้วทำอย่างไรต่อไป

ทำอย่างไรต่อไป มันก็ต้องไปจับเวทนาอีกไง

อันนี้รับ นี่ถูกต้อง ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วต่อไปละ ต่อไปจิตสงบแล้วก็จับ
เวทนาไปบ่อยครั้งเข้าๆ จนจิตมันจับเวทนาได้ จิตเห็นอาการของจิต จิตตามความเป็น
จริงจะเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าเห็นตามความเป็นจริง พอภาวนาไปมันไม่
เป็นแบบนี้แล้ว เพราะมันจะมีปัญญา

ปัญญาอบรมสมาธิปัญญาของเรา ปัญญาดิบๆ ปัญญาแบบสามัญสำนึก
ปัญญาแบบโลก แต่เพราะจิตมันสงบแล้วมันถึงมีปัญญาของมัน ปัญญาอันนั้นมันจะเป็น
ภาวนามยปัญญา

ถ้าภาวนามยปัญญามันเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาจากอะไร มันเกิดขึ้นมาจาก
ปัจจุบัน เกิดขึ้นมาจากมรรค มรรคคืออะไร งานชอบ เพียรชอบ การกระทำชอบของ
จิต การกระทำชอบของจิตเป็นอย่างไร การกระทำชอบของจิตเพราะจิตสงบแล้วจิตไม่
ส่งออก จิตไม่ส่งออกมันก็พิจารณาสติปัฏฐาน ๔ คือพิจารณารูป เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ พิจารณาในตัวของมันเอง จิต อาการของจิตมันกระทบกัน นี่งานมัน

ชอบของมัน ความเพียรชอบธรรมของมัน ความเพียรชอบธรรมของมัน มันอยู่ของมัน
มรรคมันเดินตัวของมัน มรรคเดินตัวของมัน นี่วิปัสสนาเกิดตรงนั้น

ฉะนั้น เพราะว่าคำถามพอลถามขึ้นมาแล้ว เพราะพวกเราเป็นปัญญาชน พระ
ต้องพูดจริง พอพระพูดจริง คำพูดพระมันตายตัวไง มันฟังคำพูดแล้วต้องเอาน้ำออก
ไว้เลย แล้วมันกอดตายเลยนะ คือมันเถรสองบาทร มันไม่ใช่ปัญญาแยกแยะ มันไม่ใช่
ปัญญาพิจารณาว่ามันเป็นขั้นตอนไหน

ขั้นตอนของสมณะมันเป็นอย่างหนึ่ง ขั้นตอนของวิปัสสนาอย่างหนึ่ง บุคคล ๔ คู่
นะ ขั้นตอนของโสดาบัน ขั้นตอนของสกิทาคามี ขั้นตอนของอนาคามี ขั้นตอนของ
อรหัตตผล แตกต่างกันอีกเยอะแยะ ขั้นตอนครูบาอาจารย์ท่านมีอย่างนี้ ท่านพิจารณา
อย่างนี้ท่านถึงจะไปของท่านอย่างนี้

ฉะนั้น ข้อที่ ๑. บอกว่าถูกไหม “จิตที่มีอาการหดเข้ามาจนกระทั่งหยุดนิ่งแล้ว
รู้อยู่ อาการดังกล่าวเป็นปัญญาอบรมสมาธิใช่ไหม”

ใช่ พอเป็นปัญญาอบรมสมาธิแล้วทำอย่างไรต่อไป ซ้ำ ๆ เข้าไปเรื่อย ๆ ทำ
อย่างนี้บ่อยครั้งเข้าจนมันชำนาญของมัน พอจิตสงบแล้ว แล้วสังเกตให้ดี ถ้าสังเกตให้
ดี จิตเห็นอาการของจิต จิตถ้ามันจับได้อีกทีหนึ่งนะ อันนั้นนะเป็นสันทิฏฐิโกแล้ว มัน
เป็นปัจจุบันธรรม แต่อันนี้มันเป็นที่ว่า หนึ่ง เราฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้ามา ฟังธรรมของครูบาอาจารย์มา แล้วเราพยายามทำ มันก็ได้ผลนี้แหละ มัน
ได้ผลตามความเป็นจริง นี่ประสบการณ์ของเรา นี่ประสบการณ์นะ

แล้วถ้าปฏิบัติไปแล้วถ้าเป็นความจริงขึ้นมาแล้วนะ เวลา
เทียบเคียงเข้าไปในพระไตรปิฎกมันจะซาบซึ้งมาก แล้วพอซาบซึ้งแล้ว
เรามีองค์ความรู้ เรามีความจริงในใจ เรา รู้จริงเห็นจริงในใจของเรา ฟัง
ครูบาอาจารย์องค์ไหนเทศน์รู้เลยว่าอาจารย์องค์นี้เทศน์จริงหรือเปล่า
อาจารย์องค์นี้พูดมาจากความจำหรือความจริง ใจเรารู้แล้วเราฟังออก
หมดเลยว่าใครพูดจริงหรือพูดไม่จริง

แต่ถ้าเรายังไม่รู้ณะ มันพูดแบบตามตำราหมดใจ พูดทางวิชาการ นักวิทยาศาสตร์ก็คุยทางวิทยาศาสตร์ แหม! แจ๋ว แต่นักวิทยาศาสตร์ที่ได้พิสูจน์ข้อเท็จจริงตามที่นักวิทยาศาสตร์ได้ทดสอบแล้วนะ มันมีองค์ความรู้ที่มันได้พิสูจน์แล้ว

นี่ก็เหมือนกัน ปริยัติ ปฏิบัติ อันนี้เราทำซ้ำเข้าไปๆ เดี่ยวจะรู้ไปเรื่อยๆ ข้างหน้า เพียงแต่ว่า นี่คือนิยามของบรมสมาธิใช่ไหม ใช่

“๒. จิตมีอาการคล้ายตัวเหมือนกับเปิดถังน้ำออกอย่างรวดเร็ว และอาการเวทนาก็หายไป และมีอาการเบา โส่ง สบาย”

นี่ผลของมันไง ธรรมโอสถนั้นเป็นมรรค นี่ธรรมรส รสของธรรม ยถาภูตัง เกิดญาณทัสสนะ ถ้าเกิดยถาภูตัง นี่พูดถึงเวลามันคล้ายตัว ที่ว่าเวลาพิจารณาไปแล้วมันเป็นปัญญาบรมสมาธิใช่ไหม แต่เวลาอาการที่มันเป็น อาการที่มันเป็นมันคล้ายตัว ความรู้สึกที่ว่าเวลาพิจารณาไปแล้วถ้ามันปล่อย มันปล่อยเข้ามามันก็ป็นสัมมาสมาธิ ถ้าปล่อยเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าจับเวทนาอีกสิ จับเวทนาอีก แล้วพิจารณาอีก มันจะเห็นเหตุเห็นผลมากกว่านี้ เห็นเหตุเห็นผลมากกว่านี้มันมีที่มาที่ไป ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ มันเห็นตลอดสายเลย ถ้าเห็นตลอดสาย จิตนี้มันกลั่นออกมาจากอริยสัจ

แต่ถ้าปัญญาบรมสมาธิ พิจารณามันคล้ายตัว พอมันคล้ายตัว มันก็พรั่งพรูออกมา เหมือนเปิดถังน้ำเลย เวทนาหายหมดเลย เบา โส่ง สบาย อย่างนี้เรียกว่ามันเป็น การปล่อยวางชั่วคราวหรือเปล่า อันนั้นเป็นสมณะ ถ้าว่าอันสองคือวิปัสสนา คือว่าถ้าวิปัสสนาแล้วมันมีการปล่อยวางชั่วคราว

เวลาจิตถ้าเป็นสมณะ ปัญญาบรมสมาธิ สมาธิคือมันก็ปล่อย ปล่อยรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณออกไป ชั้น ๕ ปล่อยรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เกิดแล้วดับ เกิดแล้วดับ นี่คือนิยาม อาการเกิดดับจากจิต เวลามันปล่อยรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณขึ้นมา มันเป็นตัวมัน พอเป็นตัวมันก็เป็นตัวจิตล้วนๆ สัมมาสมาธิ อันนี้คืออาการปล่อย ถ้าปล่อยอย่างนี้เป็นสมณะ

แต่ถ้าเวลาจิตมันสงบแล้วถ้ามันจับได้ ที่ว่าจิตเห็นอาการของจิต ถ้ามันจับ
 เวทนาได้ เวลานั้นพิจารณาไปมันมีปัญญาแยกแยะไง เวทนาคืออะไร เวทนาคือ
 อากาฐ์ อากาฐ์ที่รู้เวทนา เวลานั้นปล่อยเวทนาแล้ว ปล่อยไปแล้วมันรู้อะไร รู้ว่าตัวมัน
 เองมันปล่อย แล้วเวทนามันก็เก้อๆ เขินๆ อยู่ข้างนอก เวทนาเก้อๆ เขินๆ อยู่ขุ่น แต่ตัว
 จิตมันเป็นแบบนี้ ถ้าตัวจิตเป็นแบบนี้ มันปล่อยเข้ามา มันปล่อยเข้ามามันปล่อยด้วย
 อะไร

ถ้ามันไม่มีปัญญามันปล่อยไม่ได้ เพราะจิต อากาฐ์ของจิต จิตกับรูป เวทนา
 รูป เวทนาเป็นอันเดียวกัน เพราะมันเสวยอารมณ์มันเป็นอันเดียวกัน แต่เวลาเราใช้
 ปัญญา ถ้าเราจับของเราได้ จิตเห็นอาการของจิตแล้วพิจารณาไป แล้วมันปล่อย มัน
 ปล่อย เวทนาอยู่ข้างนอกนั้น เวทนา เวลาปล่อยกาย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็น
 ทุกข์ ปล่อยขันธ ๕ ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ ขันธ ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขันธ
 ๕ ถ้ามันปล่อยอย่างนี้มันปล่อยด้วยปัญญา มันต้องมีปัญญา มันมีปัญญา มันมีงาน
 ชอบ เพียรชอบ มันปล่อยแล้ว ปล่อยแล้วมันเก้อๆ เขินๆ

เหมือนเรากับเงา ถ้าเด็กๆ มันเห็นเงา โอ้ย! มันดีใจ มันเห็นเงา ผู้ใหญ่รู้ทัน
 หหมด ผู้ใหญ่ถ้าเข้าที่ร่มก็ไม่มีเงา ถ้าออกไปที่แสงก็มีเงา แสงมันเกิดจากอะไร เกิดจาก
 จิต อ้าว! อากาฐ์ทุกอย่างก็เกิดจากจิต ถ้าปัญญามันรู้เท่าทันหมดแล้ว มันปล่อยวาง
 หหมดแล้ว มันเป็นเรื่องหนึ่งเลย ถ้าอีกเรื่องหนึ่ง อันนี้ถึงเป็นการปล่อยวางชั่วคราว

แต่ที่มันบอกว่าเหมือนที่ถึงน้ำพุร้อนออกมา เวทนามันสลายตัวไป มันปล่อยใน
 ที่ว่าปัญญาอบรมสมาธิมันปล่อยความเกียดดับ มันเป็นอิสระโดยตัวของมัน มันปล่อย
 เข้ามาเป็นอิสระโดยตัวมันแล้ว เราตั้งใจดูเรา เราตั้งใจ ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิได้ก็ใช้
 ปัญญาอบรมสมาธิไป ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วถ้าจิตสงบแล้วอาการมันเกิด เวลาเรา
 ปฏิบัติมาเกือบเป็นเกือบตาย อันนั้นเป็นอย่างหนึ่ง แต่พอเราทำได้จริง อาการมันเป็น
 อย่างนี้ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิบัติต้องมีองค์ความรู้ อย่างนี้ มีการปฏิบัติอย่างนี้ แล้วองค์
 ความรู้ อย่างนี้ ที่จิตพิจารณาจนจบแล้วมันเป็นอาการแบบนี้ แล้วถ้าเรามีอำนาจ
 วาสนานะ มีอำนาจวาสนาแล้วทำต่อเนื่องไป

คำว่า “มีอำนาจวาสนา” เพราะขณะทำแบบนี้ กว่าจะได้แบบนี้ทำเกือบเป็นเกือบตาย แล้วก็สิ่งนี้เป็นผลของการปฏิบัติ เป็นผลของกรรม เราตบะธรรมที่มันให้จิตใจนี้ได้รับผล แล้วจะทำต่อไป

“อู้ฮู! ทำขนาดนี้ก็เหนื่อยขนาดนี้แล้ว ต้องมากกว่านี้อีกหรือ”

เวลาพระปฏิบัติ เวลาปฏิบัติไป สติ มหาสติ ปัญญา มหาปัญญา มันจะมีความเข้มข้นมากกว่านี้ ถ้ามีความเข้มข้นมากกว่านี้ เขาจะแยกตัวของเขาออกไป เขาจะออกวิเวกของเขาออกไป ไปอยู่คนเดียว ไปปฏิบัติคนเดียว จะคร่ำเคร่งคร่ำเครียดกับการปฏิบัติมาก

ถ้าคร่ำเคร่งกับการปฏิบัติ ถ้าคร่ำเคร่งกับการปฏิบัติมันก็ตกไปสู่อัตตกิลมถานุโยค ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมาก็คร่ำเคร่งในการปฏิบัติ แต่วางใจเป็นกลาง ถ้าวางใจเป็นกลางมันก็มีสมาธิมาปฏิบัติ ถ้ามันขี้เกียจขี้คร้าน นี่กามสุขัลลิกานุโยค คิดว่าได้ผลแล้วมันก็ทำให้เหลวไหลไป ฉะนั้น ปฏิบัติขึ้นไปมันจะต้องละเอียดลึกซึ้ง แล้วใช้ปัญญาแยกแยะให้มันรอบคอบ ถ้ารอบคอบขึ้นไป ทำขึ้นไป

ฉะนั้น “อย่างนี้ใช่การปล่อยวางชั่วคราวหรือเปล่า”

ถ้าว่าการปล่อยวางชั่วคราวจะเป็นสมณะ จะใช้คำนี้ได้ ใช้คำว่า “ปล่อยวางชั่วคราว” ฉะนั้น การปล่อยวางชั่วคราว สิ่งที่ว่า เป็น เวลาใช้ปัญญาไปแล้ว อันนั้นมันเป็นตทังคปหาน กับสมุจเฉทปหาน แต่ถ้ามันเป็นสมณะ สมณะคือว่ามันปล่อยวางเป็นสมาธิ ถ้ามันไม่ปล่อยวางมันก็เป็นปุถุชน มันเป็นโลก เป็นโลก สถานะของมนุษย์ สถานะของโลกมันรับไว้ สถานะของโลกมันเป็นอย่างนี้ ถ้ามันเป็นอย่างนี้มันก็เป็นแบบนี้ นี่พูดถึงการปฏิบัติ

กำลังของใจ ถ้ากำลังของใจมันมี อย่างการปฏิบัติเริ่มต้น คำถามแรก ถ้าเราฝึกหัด เรามีกำลังใจ เราทำสิ่งใดได้เราก็ทำให้ชีวิตของเรา มันไม่ทุกข์ยากจนเกินไป แล้วถ้าจะออกปฏิบัติแล้ว กำลังของใจ กำลัง

ของสติ กำลังของสมาธิ ถ้ากำลังไม่มีเลยมันทำสิ่งใดไม่ได้ แต่ถ้ากำลังมันเข้มข้นเกินไป มันก็ไม่ลงสู่มัชฌิมา ไม่ลงสู่ปัญญาที่สมดุล

ถ้าสมดุลขึ้นมา มันต้องฝึกหัดอย่างนี้ ฝึกหัดให้เป็นความสมดุลของคน จริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน การปฏิบัติถึงไม่เหมือนกัน ถ้าใครตั้งใจทำแล้วได้ผลประโยชน์ มันจะเป็นปัจจัยตั้ง แล้วก้าวเดินตามนั้นไปจนถึงที่สุดได้ จนถึงที่สุดได้ บุคคล ๔ คู่ถ้าปฏิบัติไป

แต่ถ้ายังไม่ได้ก้าวเดินเลย มันก็มีแต่ชื่อมีแต่นาม มีแต่ตำรับตำรา ได้อ่านได้ค้นคว้าจากตำรับตำรา มา แต่ไม่มีองค์ความรู้จริง ไม่มีข้อเท็จจริงในใจ

ถ้าปฏิบัติมีข้อเท็จจริงในใจ ปฏิบัติแล้วถ้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับการปฏิบัติสิ้นสุดแห่งทุกข์ ไม่มีการขัดแย้งกัน ถ้ามีการขัดแย้งกันต้องมีฝ่ายเราผิด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีผิดอยู่แล้ว ฉะนั้น ถ้าเราผิดแล้วเราปฏิบัติ เราตรวจสอบของเรา ถ้าทำถึงที่สุดแล้วมันจะเป็นสมบัติของเรา เอวัง